

Uit de praktijk

VERWILDERDE KATTEN . . . EN NOG WAT

[148.2 : 145.7]

door
TH. C. OUDEMANS

Laat ik beginnen met mede te delen dat in dit artikel onder kat, als algemene soortnaam, verstaan wordt het bekende viervoetige huisdier, in het latijn aangeduid als *Felis domestica*. De kat is weliswaar het wijfje van de kater, doch de naam „kat” wordt in onze taal gebruikt om de soort aan te duiden, zowel manlijk als vrouwelijk. De kat mauwt, spint, blaast, krolt en voedt zich, indien hij de kans krijgt uit het woonhuis van de mens te ontsnappen, met vogels, muizen enz. Verder zij hier geconstateerd dat een poes óók een kat is, doch alleen zo genoemd wordt door mensen, die van een kat houden. Ik persoonlijk houd helemaal niet van katten en spreek dus nooit van een poes. In tegenstelling tot het huisdier hond, hecht een kat zich nimmer aan de mens, doch slechts aan het huis waarin hij gastvrijheid ontvangt.

De mens is dikwijls zo onverstandig om van een nest jonge katten niet, op een na, alle jonge diertjes op de eerste of tweede dag na de geboorte te doden, doch die bij de moeder groot te laten worden. Veelal is het gevolg dat voor de jonge katten geen tehuis gevonden kan worden en dat die dieren al betrekkelijk vroeg verwilderen (in de stad is daar geen kans toe).

Rondlopende katten nabij bosgebieden verwilderen binnen het jaar zodanig, dat zij het karakter krijgen van een wild dier en buitengewoon schuw worden. Zij voeden zich in het bos uitsluitend met in het wild levende

zoogdieren of vogels. Voor zover mij bekend is, eet een kat bij uitzondering veldmuizen.

Deze verwilderde katten (echte wilde katten zijn al vele jaren geleden in Nederland uitgestorven) zijn meer dan ooit bijzonder schadelijk voor alle kleine zoogdieren en niet te vergeten voor vrijwel alle vogels. Het is zonder meer duidelijk, dat die in het wild levende katten, die soms een respectabele grootte bereiken, per dag heel wat dierlijk voedsel tot zich moeten nemen om in het leven te blijven. Hier en daar richten zij een ware slachting aan onder de jonge hazen, konijnen, fazanten, patrijzen en andere vogels. Over de vogels wil ik het nu meer in het bijzonder hebben en speciaal wat betreft de insectenetende vogels. Ik behoef nauwelijks mede te delen welk een rol de

insectenetende vogels in onze bossen spelen. De aandachtige bosbouwer zal weten dat insectenetende vogels veelvuldiger voorkomen in het loofhoutbos dan in het zuivere naaldhoutbos.

Voornamelijk vier factoren spelen een rol bij de ontwikkeling van een blijvende vogelstand in de bossen. Die factoren zijn voedsel, drinkwater, nestgelegenheid (vele insectenetende vogels zijn zogenaamde holenbroeders) en een beschermd milieu voor het broedsel. Aan twee factoren is betrekkelijk gemakkelijk te voldoen, aan voedsel en rust echter veel moeilijker. Daar wij juist insectenetende vogels in onze bossen wensen, behoren wij er zorg voor te dragen, dat die soorten er ook het gehele jaar aanwezig kunnen zijn. Zulks is alleen mogelijk, als wij er op toezien dat die vogels daar, behalve water, het gehele jaar voldoende voedsel (dus insecten) kunnen vinden.

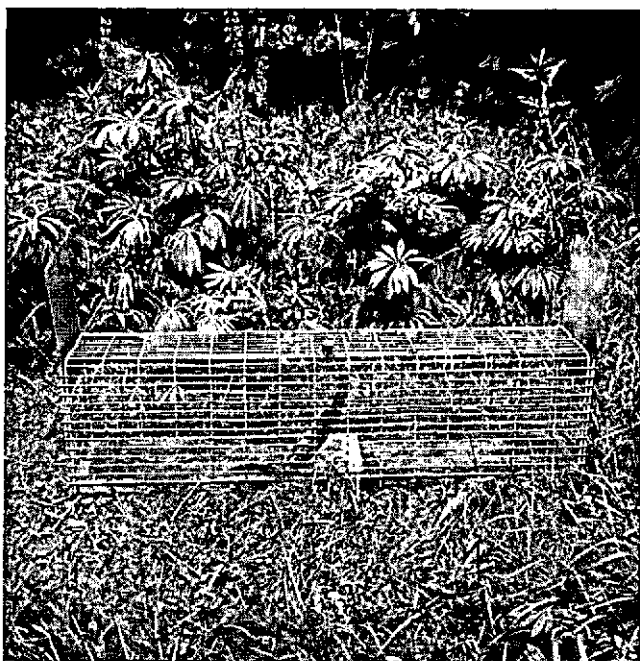
Het klinkt misschien vreemd, dat wij, om vogels te houden, die een sterke vermeerdering van een willekeurig insect moeten tegengaan, juist voor insecten, als voedsel, zullen dienen zorg te dragen. Een bekend feit is het nu, dat op onze naaldbomen betrekkelijk weinig soorten van insecten voorkomen. Insectenetende vogels zullen zich in de regel dus wel eens enige tijd (meestal in de winter) in zulke bossen ophouden, doch trekken naar de loofbossen en gemengde bossen om te nestelen, aangezien dan weldra de grote voedselbehoefte aanbreekt voor de groot te brengen jonge vogels. Het gehele jaar door is op de verschillende loofhoutsoorten, waarop meestal geheel verschillende soorten van insecten, met veelal zeer afwijkende levensgewoonten, voorkomen, voor de vogels voldoende voedsel te vinden. Dat echter de ene loofhoutsoort als gastvrouw voor de insecten meer geliefd is dan de andere, laat ons o.a. zien het belangrijke boek van J. H. Kaltenbach: „Die Pflanzenfunde aus der Klasse der Insekten” (Julius Hoffmann, Stuttgart, 1874). In 1874 (helaas bestaat er geen latere editie van dat mooie werk) waren de volgende aantallen soorten van insecten bekend, levende op:

Eik	537	Beuk	148
Wilg	396	Els	139
Alle Coniferen tezamen	299	Iep	107
Berk	270	Hazelaar	98
Populier	264	Tamme kastanje	23

Onze vermeerderde kennis op entomologisch gebied doet mij veronderstellen, dat deze getallen thans wellicht groter zullen zijn; men ziet in elk geval uit deze opsomming, dat geen enkele bosboom méér insectensoorten voedt dan de eik. Dan volgen wilg, berk, populier, terwijl de rest van de hierboven vermelde boomspecies dat in veel geringere mate doen. Voor eik, wilg, berk en populier is het een normaal verschijnsel, dat insecten van velerlei soort daarop voorkomen. Het is dan ook niet te verwonderen, dat insectenetende vogels juist diè bomen geregeld bezoeken, waar ze, door de verschillende leefwijzen der onderscheiden insectensoorten, gegarandeerd het gehele jaar door voedsel in grote verscheidenheid kunnen vinden. Het is dus wel zeer begrijpelijk dat insectenminnende vogels zich bij voorkeur in het dorado der loofhoutbossen (dus in het bijzonder in eikenbossen en niet in beukenbossen) ophouden en daaraan verre de voorkeur geven boven het doorgaans aan insectensoorten armere grovedennenbos.

Voor het verkrijgen van een blijvende insectenetende vogelstand in onze grovedennenbossen is het noodzakelijk aldaar ook loofhout aan te planten en wel van diè soorten, die op die gronden thuis horen. Dit moge met de

wilgen-soorten, althans op de drogere gronden, minder het geval zijn, voor eik en berk geldt de aanbeveling in sterke mate. Gezien vorenstaande lijst, zijn beuk en tamme kastanje, evenals Amerikaanse eik en *Prunus serotina* (op beide laatstgenoemde soorten leven slechts enkele insectensoorten), voor dat doel veel minder geschikt. Bij aanleg van nieuwe bossen kan men met deze wetenschap rekening houden. Groepsgewijze of gemengd kan men vorengenoemde boomsoorten in de opstand inbrengen. Als men dan tevens voor drink- en nestgelegenheid (resp. door het aanbrengen van betonbakken en het ophangen van een voldoende aantal nestkastjes) zorg draagt, dan zal een blijvende vogelstand onze bossen vrijwaren tegen een eventueel overmatig optreden van een of ander schadelijk insect, als ook aan de vierde factor wordt voldaan.

Gezien het vorenstaande is het wel duidelijk dat de bosbouwer met lede ogen aanziet dat „zijn” insectenetende vogels en in het bijzonder in de tijd dat zij jongen hebben, door verwilderde katten worden uitgemoord. Indien er voldoende nestgelegenheid is in kastjes, hebben de katten geen kans om nog niet uitgevlogen vogels te grijpen. Helaas is dit wel het geval op de dag van het uitvliegen. De jonge vogels zijn dan nog weinig vlug en zij worden een gemakkelijke prooi.

Men kan zich indenken dat de bosbouwer erop uit is de verwilderde kat, zoveel als in zijn vermogen ligt, te lijf te gaan. Het gemakkelijkste middel (en gelukkig ook pijnloos) is het vangen van verwilderde katten in kooien, waarvan ik hierbij een fotografische afbeelding geef. Men neme een gerookte bokking of gestoomde makreel, slaat een touwtje om de kop en slepe de vis over een afstand van minstens 50 m van drie of vier zijden naar de plek waar de kooi neergezet zal worden. Een in de buurt rondlopende verwilderde

kat krijgt al spoedig „lucht” op het spoor van de bokking of makreel die, na het spoor geleverd te hebben, stevig wordt bevestigd in de kooi. De zich aan beide zijden bevindende kleppen van de kooi staan geopend, waarna de kat slechts enkele passen naar binnen behoeft te sluipen om de vis te bereiken. Een pal valt dan en aan beide zijden worden de kleppen gesloten. De kat zit gevangen en is gedoemd te wachten totdat degene die de val gezet heeft, ter plaatse de kat doodschiet.

Het is verwonderlijk hoeveel verwilderde katten men in een jaar kan vangen. Dit voorjaar hebben wij op „Schovenhorst” 12 verwilderde katten gevangen en op het landgoed „Veluw Hul” verleden jaar in twaalf maanden 18 stuks. Hoeveel jong gedierte zouden die 30 katten wel opgepeuzeld hebben, indien wij geen maatregelen hadden genomen om ze te doden. Ik ben een groot tegenstander van het zetten van klemmen of stappen en wel ten eerste omdat het dier, dat op die klem of stap loopt, meestal slechts met een of twee poten vastgeklemd raakt en afschuwelijke uren zal moeten doorbrengen voordat het genadeschot valt. Ten tweede komen in die klem dikwijls egels en andere dieren, die helemaal niet schadelijk zijn en die men zo gaarne zal sparen.

Conclusie: Bosbouwers in Nederland, ik moge U opwekken zoveel mogelijk verwilderde katten in de onder Uw beheer staande bossen op te ruimen. Uw wildstand en het aantal insectenetende vogels zullen daardoor stijgen.

„Schovenhorst” Putten (Gld.), juli 1962.

N.B. Enkele gedeelten uit dit opstel zijn overgenomen van een door mij geschreven artikel luidende: „Kunnen Insectenplagen door de methode van boschaanleg voorkomen worden”, verschenen in het Tijdschrift voor Entomologie 1932, Dl. LXXV. Supplement.

Mededelingen inzake het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

WERKZAAMHEDEN BOSSTATISTIEK

De directeur van het Staatsbosbeheer brengt onder de aandacht van boscigenaren, dat in januari 1963 een aanvang zal worden gemaakt met de opnemings voor de 2de Nederlandse bosstatistiek in het „Kustgebied” en in het „Restgebied”. Het kustgebied omvat alle gemeenten gelegen aan de kust. Het restgebied omvat het agrarisch gebied in de provincies Groningen, Friesland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland, alsmede het gebied tussen de grote rivieren benevens de IJselmeerpolders.

Hij verzoekt de boscigenaren in deze gebieden hun medewerking te willen verlenen aan de opnemers van de bosstatistiek bij de uitoefening van hun taak.

Mededeling van het Staatsbosbeheer.
